

СТЕФАН ПЕНОВ*

СЪТВОРЯВАНЕ – ЕВОЛЮЦИЯ – ИНТЕЛИГЕНТЕН ДИЗАЙН, ИЛИ: КРАЯТ НА ЕДНА ДИСКУСИЯ В АПОЛОГИЯ НА ФИЛОСОФИЯТА

Abstract: We will nowise deny the principles of progressive development, change, and movement, insofar as it is in them that life and the arising of the new consists. The concept of an Intelligent Design is no worse than Creationism and is better than an evolutionism based on materialistic determinism. The opposite would be peace, steadiness, degradation, miracle or death. Here we consider and pay attention to the leading principles of philosophy and to certain scientific laws that cannot be ignored and are far from a primitive and tabular Neo-Darwinian evolutionism. The same principle applies to the concept of the Big Bang and the development of the Universe. Specifically, we emphasize that the controversy of creationism vs. evolutionism is both scientifically outdated and philosophically one-sided and ill-considered. Philosophy, as a third factor, is the truth to which religion and science are subordinated. Process philosophy – for example, that of A. N. Whitehead – retains substances and provides the opportunity for development. Whether some like it or not, it does not exclude the idea of Creation.

Keywords: creation; evolution; intelligent design; development; dirigisme; determination; information; philosophy-science-religion; logic; ontology; epistemology; physics; biology.

§1: Въведение: Повод за написването на тази критична статия е безплодната дискусия „за“ или „против“ хипотезата за *интелигентния дизайн* /ИД/, както и пренебрежителното отношение към науката и учените в България и Източна Европа от страна на начинаещи учени и особено претенциите за решаване на сложни философски проблеми от непрофесионалисти във философията. Разбира се, всеки има право на мнение – това е част от личните свобода и светоглед, което е основен принцип на демократичните общества. Само че **мнението не е знание**. Знанието предполага и изисква компетентност, правилно насочен интелект и подходяща методология. Тук, разбира се, няма да акцентираме върху *софизма* като манипулиране и съзнателна измама, нито ще се занимаваме с посочване на субективните психологични преддетерминанти, но ще посочим случаи на *паралогизми*, *епентези* и неверни предпоставки, наличието на преднамереност, както и липсата на *системност* и достатъчно обосновани изводи с доказателства или липса на изводимост в твърденията в грубо-критичните статии на Георги Маринов (Postdoctoral scholar in Greenleaf Lab& Kundaje Lab of Stanford University School of Medicine). Например придобиването на втора специалност(в Санкт Петербург, Държавния университет) – „*философски проблеми на естествените науки*“ изискваше от мен посещаването на лекции и участие в семинари в рамките на 8 семестъра с изпити и зачитане – висша математика, физика с астрономия, обща биология; неврофизиология и психология и едва накрая – съответните „философия на физиката“, „биологията“ и „философски въпроси в математиката“, „философски проблеми на психо-

---

* Проф. дфн в ИИОЗ, БАН. Email: dr.st.penov5776@gmail.com

физиологията“. Ако преди това е завършена специалност „философия“ поне за 10 семестъра и после се защити поне един или дори два философски доктората по някои от темите – то едва тогава можеш да кажеш нещо смислено, иначе е по-добре да се задават повече въпроси и по-малко да се предлагат удобни или харесвани отговори. Нека се базираме на няколко основни принципа с уговорката, че „който отрича истинността на предпоставките, с него не се спори“/спорът е безсмислен/. Както казва създателят на Института по философия (не по теология!) в Лувенския католически университет – проф. и кардинал **Дезире Ж. Мерсие**: *Добре обяснява, който добре разграничава и точно определя понятията*. Според **Г. Хегел** Истината има системен и цялостен характер и се започва не с Истината, а с доказателството! То пък се основава на единството на логика, епистемология и онтология и преминава през абсолютното тройко умозаклучение. **Уайтхед** и **А.Рек** предлагат процесуално разглеждане при запазване на субстанциите и прецизен субект-предикатен анализ. И във философията, и в частнонаучните фундаментални теории знанието достига до определено равнище на истина чрез: *доказателства*, *цялостност/холистичност* и разбира се, знанието има характер на *система*, но се постига с *процес*.

§ 2. Конструктивно-критични бележки към един непрофесионален „философски“ опит: Д-р Г. Маринов пише опростенчески, че: „нематериалните души са фундаментално несъвместими със съвременната физика“, че „няма място и за нови полета/частици, от които душата да бъде изградена“; „Класическото разбиране за нематериалната душа (което изглежда се следва и от Гагов) е за нещо, съществуващо отделно от материалния свят, но едновременно влияещо му и повлияващо се от него (все пак трябва да има пренос на информация между двете сфери)“ (Маринов 2016). Друго смятат доста по-солидни учени и Нобелови лауреати по медицина и физиология като Ч. Шеррингтън (духовното е надстроено на физиологията) и Дж. Икълз, член и на Академията на науките на Ватикан с теорията си за психофизичното взаимодействие в „детекторната зона в доминантната хемисфера на неокортекса“, както и известният поне за специалистите квантов физик Маргенау с теорията си за „вероятностното психично поле“, или Ю. Симаков с концепцията за „информационното поле на живота“.

А за да не се спъваме в елементарни въпроси и да не правим доморасла „философия“, би трябвало поне да се познават авторите по теория на информацията от Винер, Шенон, Мюлер до Д. Дубровский и много други. Така е, защото: *информацията е инвариантна спрямо носителя си и може да се предава, без да се предават вещества и полета*. А „загубата“ на енергия е теоретично възможна още с концепцията за *еквивалентност на маса и енергия* $E=mc^2$ /, както и с хипотезата за 3-те кварка и конструирането на порция енергия или квант $(1/3E + 1/3E + 2/3E = 1E)$ (вж. Пенев 1996, 2015; Роргер-Екелс 1980; Дубровский 1983; Айнщайн, Инфелд 1967; Борн; Хайзенберг). Много са некомпетентните изказвания по различни въпроси, но сред тях се открояват както непознаването на философската мисъл, така и

явният **антисемитизъм** на Г. Маринов: „Почти нищо от интелектуалните постижения на античността не е с еврейски произход, и с изключение на личности като Маймонид това положение продължава някъде докъм XIX век“ (Маринов 2016). Дори само Библията – Свещеното писание, да бяха предоставили на света, с това историческата мисия на евреите би била незаменима. Знаем също, че 613-те закона на Моше са преминали в трансформиран вид и в европейското право през римското, а от там и в международното – немалко образовани съветници и експерти евреи, гърци и египтяни е имало в римските колегии към Сената и императорите. Още очевидно е, че докторатът по биология не е валиден в другите области: би трябвало да се знае, че още от V в.пр.н.е. (епохата на Платон) започва създаването на кабалитичната философия (почти едновременно с Питагорейската школа), че след Филон Юдеина-Александрийски (25 г.пр.н.е.–50 г.н.е.) ярко се открояват платонически и аристотелически направления и в еврейската философия. Би трябвало да е известен трактатът „*Meqor ha'im*“ (*Извор на живота*) – прочутото съчинение на Соломон Габирол – неоплатоника от XI в., който толкова се харесвал на християнските читатели, че чак до средата на XIX в. не са го смятали за юдеин. А също трябва да се знае, че Моше Маймонид директно е повлиял Тома Аквински. А какво да кажем за Спиноза, Менделсон (от когото се учат дори Кант и Хегел!), Фройд, Айнщайн, Маркс и дори назаменимият за „войнстващите“ атеисти-сциентисти (Гурова-Маринов и сие) – Ч. Дарвин?!

В последната си статия (Маринов 2018) по ред и по право последна за него, тъй като няма теоретична новост, научна етика и признаци за развитие!/, д-р Г. Маринов критикува или остро напада не само защитниците, но и дори учени, които въобще се занимават да изследват или представят *теорията за интелигентния дизайн* и трудовете върху нея. Тях той предвзето и обидно нарича: „трудовете с откровено ниско научно качество“ (Маринов 2018); смята, че може да задава парадигми в науката и да определя кое е и кое не е „легитимна научна дейност“. Възгледи, които не му импонират, той нарича „рециклирани, оборвани до безкрай креационистки клишета“ (пак там). Необоснованото самочувствие на автора го кара да се отнася високомерно към успешно защитена вече дисертация пред НЖ от 4-ма професори и 1 чл.-кореспондент, от които 3-ма са доктори на науките, каквито научни степени и звания самият той не притежава. Оценките на д-р Г. Маринов са направени от позицията на дистанциран от България и Европа *ментор, който охулва страната си и учените* – „деградация на интелектуалните и аргументативни стандарти, превземането на общественото съзнание от псевдонаука и необосновани конспиративни теории, намесата на идеологически догми в науката, и пр. нежелателни явления“, а самите негови твърдения не представляват нито наука, нито философия (пак там). Нещо повече, авторът не си е дал труда да направи изводите от предпоставки, а **предпоства преднамерени изводи преди изложението на материята по същество**. Опитите за най-елементарна формална логика и злоупотреба-

та с условен силогизъм не са по същество върху статията на проф. д-р Хр. Гагов, а са негова собствена *фантазия*, т.е. това не е логиката на статията на проф. Гагов, а на самия д-р Маринов (2018). Авторът допуска и *епентеза*, като силно се надявам, че знае, какво е това. Самият Г. Маринов разсъждава като емпирик и идеолог, без достатъчна философска образование: „(...) фактът, че еволюцията се е случила“ е негов предпоставен извод, защото емпиричното наблюдение показва само, че *има различни степени на развитост на живите същества*, класифицирани по вид, род, семейства, разреци, класове и типове. Факт е обаче, че при живите организми от тези номенклатурни единици няма кръстосване, а когато това е възможно, то поколението е безплодно. А това повече прилича на библийското описание (към което и авторът на тези редове не се придържа буквално!), отколкото на неговото. Освен това никой от опонентите му никъде не твърди, че „еволюцията“ и „теорията, която обяснява как това е станало“, са едно и също нещо. Тук явно действа методът предварително да очерним опонентите, за да докажем нещо. Що се отнася до оценката му на режима в Саудитска Арабия, тя е вярна, но, освен че няма нищо общо с темата, странното е, че тъкмо поредният „голям брат“ от САЩ, с който се идентифицира Маринов (за сметка на нас, варварите от България, и за да поучава учените от изостаналата Източна Европа), поддържа изцяло поради икономически и геополитически интереси този „брутален, репресивен режим“ (Маринов 2018). Аналозиите на автора за квантовата механика със „Стандартен модел“ и еволюционната теория, после на „структурните реалисти“ и математическите модели, са само аналогия и асоциативна връзка, а **не доказателство**. Обясненията за произхода на теорията на ИД като детерминирана от юридическите дела по т.нар. „маймунски процеси“ са измислица. Още по нелепа аналогия се прави с факта, че има твърдоглави „библейски литералисти“/!?!/, за които светът е на по-малко 10 000 г. Тук спорът е между учени, а не с невежи сектанти! Невярно е и твърдението, че *креационистите* се спасяват от науката с теорията за *интелигентния дизайн*. Тази теория се включва в концепциите за *ДИРИЖИРАНО РАЗВИТИЕ*. Тя касае повече *детерминацията* и начина на постигане на *развитието*. Съвсем **не е необходимо да се отрича развитието**, а също така самоувереното предопределяне на природата на Интелигентния дизайнер е незадължително. Самото словосъчетание „Интеллигентен създател“ е *хипотеза*, която не определя същността на този създател, а само хипотетично посочва една възможност. И **креационизмът** като доста по-различна от ИД доктрина, не предполага, че ако светът е сътворен, то ще познаваме Твореца му, защото ние бихме имали работа в опита си със следствието, а не еднозначно с причината. Причината наистина се реализира чрез следствие, но законът за тъждество е неприложим за корелацията antecedent и консеквент! Този закон касае само *съдържанието и обема и понятията*, с които си служим. И в това отношение авторът се оказва доста неподготвен. В статията си той започва необосновано да сравнява теорията ИД и еволюционизма като принцип!?

Авторът не си дава сметка, че **разликата между двете е само в начина на детерминиране, а не в крайния резултат**. По-нататък започва едно безсмислено сравняване на религия и наука.

А **науката и религията** са два различни погледа на хората, които използват **различен** вътрешен и външен опит, *емпирично изведени понятия и сетивен наглед* в единия случай и **психологични архетипове и представи, облечени в ценностни понятия** в случая с **религията**. По-подробен анализ тази статия не заслужава, защото авторът дори не си дава сметка, че два различни погледа и метода на раздвоения човек върху един и същи свят винаги дават противоречиви, но не абсолютно противоположни светогледни картини. А това е предпоставка за **синтез**. В заключението си авторът директно признава за икономически и политически съображения.^{./?!/} Наред с това обявява България за страна от „**третия свят**“, „тъй като в последните три десетилетия наукоемките производства изчезнаха от територията на страната, с тях и съответните технически експерти, образователната система се срива тотално, суеверия и псевдонаука от всякакъв сорт се вихрят безпрепятствено в медийното пространство, а вече и в академичните среди. Всичко това са характеристики именно на държава от Третия свят, т.е. траекторията на развитие е на връщане от модерността към едно домодерно състояние“ (пак там: 22–23). Няма да коментирам и неговите *Ленински* напъни да ни убеждава в *обективната реалност на материята!*? Д-р Маринов, който може и да е добър частен учен, е некомпетентен в областите философия и религия и пише изключително елементарно, агресивно, тоталитарно и обидно за професионалистите. В статията има много съзнателни *софизми* и *непрофесионализъм*, както и неразбиране на факта, че **религията не е наука!** А споровете между наука и религия се решават само чрез професионално занимание с философия, но не и с наивния реализъм на сциентизма или с религиозен догматизъм.

§ 3. Апология на философията

Нека приветстваме самия факт на интерес и занимание със сложни философски въпроси като отношението Бог и свят, душа и тяло, сътворяване и еволюция, детерминиране на ставането, които могат да формират светогледа, да променят ценностната система и да повлияят поведението и дори насочеността на някои частно научни изследвания. В търсенето на научната истина може да се достигне и до значими за сектора и дори интердисциплинарни прозрения от типа, че тематиката сътворяване-еволюция касае обектите и на физиката, и на биологията, а и на обществото. Но този автор (а и други) не е разбрал все още, че „суеверия, псевдонаука и религия“, наука и идеологии са различни неща, а философията е съвсем различно равнище на изследване! Неоснователно или тенденциозно смесва и търси връзка между субекти: „А“ и „В“, като не се разбира, че те (например: душа и тяло; Бог и свят) по определения са различни и им се приписват различни предикати, от които следва конюнкция с единство в основанието, а не дизюнкция. Най-малко може да се говори за условно категоричен, дори за чист ус-

ловен силогизъм, а в най-добрия случай препоръчвам онто-гносеологическа триада от типа (Всеобщо-Особено-Единично/ онтологична) и В-Е-О (епистемологична); Е-В-О /социокултурна). Частните науки – освен емпиричен метод, аналогия, релация и винаги непълна индукция – стигат максимум до съждения и умозключения за (а не „по“!/ необходимост (О-В-Е). И именно тук се прилага „бръсначът на Окам“ за да не субстанциализираме единичното и случайното или пък фантазиите на ума (вж. Пенев 2015, 1996).

Истината е, че частните науки са носител на материалния и социалния прогрес на човечеството (защото без тях още щяхме да живеем в пещери), но те винаги са ограничени в определени сектори и по своята същност и проявление са *безкраен път без окончателни резултати*. А религията е човешка потребност от реализация (в образи, емоции субективна и институционално организирана вяра) на социално-психическите архетипове за „Бога“ и „света“, персоналните и повтарящи се архетипове за „Аз“ и „себесност“ (Self), както и на преодоляване на комплексите за „самост“ и „страх от смъртта“. Тяхното противоречие се задълбочава и от това, че религията не е наука, богословието не е философия, а науката не е нито религия, нито философия. Именно поради това не препоръчвам на професионални философи да водят безплодни спорове с богослови или частни учени – **философията е нещо трето, което субординира и двете – религията и науката**, и е носител на тяхната **онто-епистемологична истина**, като им предлага и **логико-епистемологична методология**. Нека разгледаме вариант за **собствено философски, нерелигиозно обусловен анализ и синтез** с позоваване на класиците на философията и корифеите на естествените науки:

В „Тимей“ (Платон 1990: 28-а) Платон специално подчертава, че трябва да се разграничава „**вечното и несътворено битие**“ от „*вечно сътворяваното, но никога несъществуващо*“. Според традицията на платонизма (почти като по-късно у Лайбниц) Бог е абсолютна „монада“, „Едно“ и „Единното“ и така той е абсолютно *трансцендентен* дори когато се определя като Личност в популярните религии и трансцендентно Свръхбитие и Свръхсубект във философията (Филон) или Абсолют (Н. Кузански). Човекът пък е устроен по модела на Вселената (Платон 1990 – Тимей: 42, 43, 44) и е единство от битието на душата и непълното битие на тялото. Всяко понизше е причастно в по-висшето битие на нещо, твърдят и неоплатониците – принцип на *партиципация*. Само че *онтологичната детерминация е възможна единствено в посока от висше към низше*. Още Моше Маймонид и после Тома Аквински отбелязват, че следствието не може да превишава причината. Висшето споделя, без да разделя Битието си. А в гносеологията може и обратното, защото се започва с доказателства, т.е. акумулиране от долу нагоре! В. Хайзенберг (1963, гл. 2 и 3; 1958) отбелязва, че, четейки Платоновия диалог „Тимей“, видял как съвременната квантова физика използва формулите на триъгълника и тетраедъра при описанието на конструирането на повечето обекти на атомната физика. И известен биолог като

Г. Шрам (Фролов: с.47) твърди следното: „Ако ние разбирате генетичната информация като идея, то при възгледа за живата природа учението на Платон за идеите се оказва поразително правилно (...) Идеята е единствено устойчиво в процеса на смяната на поколения (...) Генетичната информация подобно на идеите не е материална“. Така и *душата* се оказва истинската същност на човека и е *безсмъртна* по природа (Платон – Федон: 102b), като несъставна от части и сродна с природата на безсмъртното начало, а и вечна динамична пулсация на противоречиви единства. В човека винаги остава нещо, което е същото от детство до старост (Платон – Пирът, 207–208), независимо че тялото се променя, а с него също така знания, умения и навици. Освен това, имайки *ефективна природа*, защото може да оказва въздействие, *душата несъмнено е реалност*.

Идеята за Сътворението на човека „по Наш образ, и по Наша прилика“ със съответната *психофизична конституция* дава възможност да се защитят философските тези на Т. Аквински и Хегел. Както пише св. Тома (в Summa Theologiae), „благодарение на съобразяването с Бога и подчинението на благодатта“, вярващият и сътворен човек е: 1. Сарах Dei – *Създ Божий*, способен на съюз с Всевишния и Неговите ангели; 2. *Образ на Светата Троица*, като някой, който знае и обича Бога (I, Q 93, a 4-5). От една страна, това може да се тълкува в смисъл, че Бог присъства в самата душа като ефект на познание и любов. От друга страна, може да се приеме, че човекът като сътворен по образа и приликата на Бога и небесното войнство, несъмнено е отражение на своя Творец. Разбира се, тази прилика може да бъде само **аналогична**, а не **еднозначна**. Това дава достатъчно основание да се приеме, че човекът е **трисъставен** като единство от *органично тяло*, *душа* (психичната личност на равнище съзнателно, подсъзнателно и безсъзнателно и задължително енергийно-полевите носители, със и без физичен и биологичен характер) и *дух* като изконна монада, индивидуално сътворена от Бога, разгръщаща около себе си **ментално поле** и с единство на съзнателно „Аз“, самосъзнание или *самосъзнаващ се дух* като **тоталност** на личността. Заслугата е отново на философи, а не на теолози (Платон, Плотин, Прокъл, Филон, Соломон Габирол, Лайбниц, Икълз и Попър). Отделно и независимо от Библията (където-**ימי** означава и ден, и времетраене колкото епоха), Логиката на Сътворението не е наивен креационизъм за 6 дни, нито отрича развитието. Правилният превод на книгата „*Берешит*“ (**בראשית**) не е „битие“, а *ставане, произход, genesis*. Проблемът е в това, че следствието не може да превишава количествено и да надхвърля качествено както конкретната причина, така и суперпозицията на вектори при една цялостна детерминационна картина. Поради това философи като Г. Хегел (Енциклопедия; Ф-я на религията) и А. Н. Уайтхед (Religion in the Making, 1926; и 1958, 1955, 1959), така и при фундаментално мислещи частни учени като И. Нютон, М. Борн (1972), В. Хайзенберг (1963), който посвети специална публикация върху темата – *Естествено-научната и религиозната истина*; категорично *отхвърлят възможността за еволюция в посока от низше към*

висше, както и поради материални причини, защото материята се руши под действия на противоречията, а само духовното е достатъчно силно за да ги понесе и, бидейки една вечна динамична пулсация, да остане безсмъртно и да се развива. Еманацията като обяснителен принцип превъзхожда еволюцията (§249, 381). Според М. Борн и В. Хайзенберг има много фактори, които карат „физика да се сблъсква с абсолютните граници, зад които престават да са валидни точните причинни връзки“. „И в сферата на живата материя и още повече в процесите, свързани със съзнанието и волята, ще се достигнат непреодолими бариери, зад които механистичното (материалистично) обяснение ще стане напълно безсмислено“ (Борн 1968: 80; 1972: 386). Хайзенберг е още по-категоричен, твърдейки, че материята се обвързва с част от реалността, като по този начин *остава място за такива понятия като Бог, човешка душа, живот*. „Прагматичният, емпиричен материализъм и догматизъм трябва да бъде разрушен“, защото съвременната му наука не съответства на „наивно-реалистичния начин на мислене“ (Гейзенберг 1963: 168–172). Дори Айнщайн самостоятелно (1965) и в съвместната си книга с Инфелд (Айнщайн, Инфелд 1967) ясно подчертава, че в новата физика не може да има равноправно място за полето и материята, тъй като „полето е единствената реалност“, а понятията „пространство“, „време, материален обект (... твърдо тяло)... науката е заимствала от донаучната мисъл“ (Айнщайн 1965: 131), (Айнщайн, Инфелд 1967: 187). Сред явните креационисти можем да изброим имената на: Е. Милн, А. Едингтън, Ч. Шерингтън (1969), Дж. Икълз (1969, 1972, 1980); М. Мюниц (1965), Е. Маркес, Льометър. Измежду по-съвременните представители на космологията и философията особено силно изпъкват Ст. Хокинг, де Нунес, Яки (1983, 1968, 1974). Дори краткият анализ показва, че създадената от Льометър-Едингтън-Милн концепция за „Големия взрив“, която логично следва от уравненията на Айнщайн за изкривено затворено пространство във Вселената, е била възможна след *нестационарния* вариант на решение на уравненията от Фридман. При определена плътност на материята-енергия и със синтез на концепциите за първоначалната сингулярност, при еквивалентност на маса-енергия и Големия взрив, както казват проф. Льометър и папа Пий, „ние наистина можем да наблюдаваме начина, по който е била сътворена Вселената“. Още през първата половина на ХХ в. се прилага ефектът на Доплер – феноменът на „червеното преместване“ на спектъра на светлината от отдалечените обекти във Вселената – галактики и квазари. Смисълът му е, че отдалечаващите се космически обекти при спектрален анализ светят по интензивно в червения спектър, а приближаващите се – във виолетовия. Наред с „реликтовия шум“, също експериментално потвърдено предсказване на „Големия взрив“, и със самата теория за преоценка на „тъмната маса“ на неутриното – еквивалентна с енергия; може да се допусне, че е потвърдено разширението на над 10 млрд. космически обекти, което е започнало преди 14–17 млрд. години. Но безкрайното не може да се разширява, защото след всяка точка идва друга и така до безкрай. В концеп-

цията за първоначалната сингулярност пък едно космическо „яйце“ – със или без размери – не може да преодолее принципа на ентропия и естествения стремеж към равновесие. Големият взрив трябва да е инициран отвън или да е експликация на програма, т.е. отново вид *креационизъм*. Ако към него прибавим *космологичните константи*, принципите за *антропна* Вселена, то наистина без диригизма няма да имаме детерминационно, фундаментално и логико-метафизично обяснение на света.

„Не-Библейски“ **креационизъм** под формата на *диригизъм* или пък на **информационен преддетерминизъм** е пуснал здрави корени и сред биохимичите, неврофизиолозите, генетиците и теоретични биолози като Дриш, Хаас, Портмън, Синот, Десауер, Бландино, Орлов, Симаков (концепцията за *информационното поле на живота*) и дори Дубровский. Не по-малко забележителни креационисти са Нобеловите лауреати по медицина и физиология като Ч. Шеррингтън (1969) и Дж. Икълз (1969, 1971, 1980, 1987), които работят върху Mind-body Problem и развиват спиритуалистични концепции не само с АН на Ватикана, но и с квантовия физик Маргенау (1981) – създател на концепцията за *вероятностното психично поле*, а и с философи като Карл Попър. Тук ще акцентирам само върху няколко аспекта за размисъл, които отричат **плоския еволюционизъм**, предизвикан от **материални причини**. И с това въобще няма да отричаме принципите за *прогресивно развитие, изменение и движение въобще, доколкото обратното на тях е по-коя, стационарност, деградация, чудотворство или смърт*. Нека обърнем внимание на три научни закона, които не могат да бъдат отминавани с пренебрежение и са далеч от примитивния неodarвинистки еволюционизъм. Като специално подчертаваме, че **самата контрадикция „креационизъм–еволюционизъм“** е както **научно остаряла**, така е и собствено **философски едностранчива и необмислена**. Съществуват антиномии на науката като: „фаталната“ взаимна зависимост на ДНК-РНК и белтъчни ензими; вирус и бактерия, при което най-простото не може да съществува без сложното! Това или усложнява идеята за произхода на живото с неговата лява асиметрия на белтъчната макромолекула – по подобие на спиралните галактики; или пък води до идея за негативна еволюция (енволюция!?). На ниво макроеволюция просто ще отбележим, че 14 милиарда неврони в неокортекса има само човекът (от общо поне 80 млрд.). Висшите човекоподобни маймуни имат 3 до 4 млрд. Невроните не се делят или размножават самостоятелно – в процеса на индивидуалното битие те могат само да намаляват (като случаят с неврообластите е просто преминаване от потенция към акт). Следователно – без да говорим за общо до 100-те млрд. неврона у човека и само до максимум 100 милиона у насекомите – става ясно, че никаква материална активност на съществата и простите условия на природната среда не превръщат животното в по-висше без *генетично препрограмиране*. По една чисто материална логика – биохимията, структурата на клетката и дори много органи и системи на свинята са по-близо до човека, отколкото са тези на маймуни и делфини! Тази „логика“ води ли до... свински произход?! По-нататък няма

да се спираме на надстроечната хипотеза за „психичната шапка“ (Орлов 1966) и доказаната **несводимост на психичните процеси, състояния и образувания към неврофизиологичните механизми или към химични и физични събития** (Попър-Икълз; Дубровски; Пенев 1996–2015). Достатъчно е да кажем, че във *физичния свят* няма болки и удоволствия, ценности, добро и зло; *полезно и вредно* само по себе си, така както във *физиологията* не съществуват *психични конструкции за качества като цветове; красиво и грозно; понятия; идеи, светоглед и най-вече за „себесност“*. А при корелационния анализ на *качествените психични събития* съответстват само *количествено различни физични и неврофизиологични величини*.

Някои биолози и космолози предпочитат теорията за *интелигентния дизайн*, която е форма на **диригизъм с информационен детерминизъм или процесуален креационизъм**. Финална каузалност и диригизъм защитава и видният философ-неотомист Е. Жилсон (1984). Техните непримирими противници-материалисти, наивни реалисти и атеисти-прагматици неоснователно смесват **фактите на наблюдавано развитие с еволюция по материални причини**. Иначе казано, те объркват детерминацията. Да повторим: те обявяват за факт, че *еволюцията се е случила*, но това им е предпоставен извод и включена епентеза. Емпиричното наблюдение показва само, че *има различни степени на развитост на живите същества*, класифицирани по вид, род, семейства, разрези, класове и типове. Обаче че при живите организми от тези номенклатурни единици няма кръстосване, а когато то е възможно, то поколението е безплодно. *Дирижираното развитие* касае повече **детерминацията** и начина на постигане на **развитието**, защото **материята няма достатъчно основание** за това. И *креационизмът*, като доста по-различна от ИД доктрина, предполага, че имаме повече работа в опита си със следствието, а не еднозначно с причината. Причината наистина се реализира чрез следствие, но, както показахме по-горе, **законът за тъждество е неприложим за корелацията антecedент и консеквент!** Този закон касае само *съдържанието и обема* и на понятията, с които си служим. Т.е. имаме пълно основание да приложим *дирижираното развитие и интелигентния дизайн* и към *космогенезата* – както към теорията за първоначалната сингуларност, с Големия Взрив, така и към концепцията за *инфлационната Вселена*. Разбира се, има хипотези за инфлационна Вселена с множество „черни и бели дупки“ в дървояда, където началото на един локален свят се предшества от края на друг. Но и в двата случая не може да се мине или без антропния принцип, или без предпрограмиране на константите, информационно осигуряване и дори инициращи моменти на детерминацията. Т.е. светът или световите се творят, независимо от това дали в момента Вселената се разширява, стационарна е временно или вече е започнала да се свива, което установяваме например чрез съотношението на кинетична и потенциална енергия: $(E/k - E/p) / \neq \geq \leq / 0$. Научен факт е и, че материално-енергийната Вселена има радиус и диаметър $\{S = \int V \cdot dt = \int a \cdot dt\}$, при скорост, ускорение и времеви параметри. А данните спокойно

могат да се интерпретират и креационистически, без това да засяга, а дори *предполагайки идеята за развитие*. Хегел предвижда тези идеи така: „вечността“ *предпоства* „запазване на света“. Всяко „крайно и ограничено **има начало**“ във времето, но „това начало не е първото“. Поради това трябва да се отговори само, че „светът има начало и няма начало“ (§ 247).

Самите понятия *сътворение и еволюция, не са контрапозиционни*. Само че в безкрайния път без окончателни резултати – науката, ние никога няма да имаме завършена картина на мирозданието. Няма осмислен **мироглед** без *принципите и системата на философията*, която *снема противоречието наука-религия* и показва, че *истината е нещо трето*, което *субординира и двете*, но не е извън тях. Без *философията* те просто не могат да видят цялото и единното, нито да схванат неговите принципи, вкл. цялостната детерминация. А само философията има *саморефлексия* и критичен поглед към самата себе си. Работата е и в това, че не всяко разсъждавателство може да е „философия“. (Бел.: Авторът поема риска, че лица, които не разбират добре философската аргументация, могат да си послужат с нападки, критики на дребно и подмяна на ценности. Обаче времената на католическата инквизиция и на тоталитарния терор са отминали. Правилната квалификация е: **Философски диригизъм с процесуален и информационен преддетерминизъм!** Останалото е... мълчание с повече компетентност и професионализъм при постигането на Истината, време и талант, но още по-много труд и почтеност.)

ЛИТЕРАТУРА

- Айнщайн, А., Инфелд, Л. 1967. *Еволюция на идеите във физиката*. София: Наука и изкуство.
- Айнщайн, А. 1965. *Специална и обща теория на относителността*: Наука и изкуство.
- Аквински, Т. 1992. *За съществуването и същността. За вечността на света*. София: СУ.
- Борн, М. 1968. *Експеримент и теория във физиката*. София: Наука и изкуство.
- Борн, М. 1972. *Атомна физика*. София: Наука и изкуство.
- Велкова, Т.Д. 2016. *Философски импликации на теорията за Интелигентния дизайн*. Дисертация за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, БАН 2016.
- Гагов, Х. 2016. Има ли разум във вселената? Интелигентният дизайн – играч без акредитация на терена на теоретичната биология. // *Философски алтернативи*, бр. 4, 100–114.
- Гагов, Хр. 2017. Науката и еволюционната теория днес. // Пенев, С. (съст.). *Традиционни религиозни светогледи и ценностите на XXI в.* София: Изд. на БАН-РКИЦ.
- Гейзенберг, В. 1953. *Философские проблемы атомной физики*. Москва: Наука.
- Гейзенберг, В. 1963. *Физика и философия*. Москва: Наука.
- Гегел, Г. В. Фр. 1974. *Энциклопедия философских наук*, Т. 1 : Логика. М.; 1975, Т. 2: *Философия природы*. М.; 1977, Т. 3: *Философия духа*. Москва: Мысль.
- Гегел, Г. 1975–1977. *Философия религии*. Т. 1. Т. 2. Москва: Мысль.
- Гурова, Л. 2016. Интелигентният дизайн: какво той е и какво не е и как обикновен непрофесионализъм компрометира родната философия (и наука). // *Философски алтернативи*, кн. 4, 115–125.

- Димитрова, Т. 2015. Относно топ десетте научни проблеми на биологичната и химична еволюция. // *Философски алтернативи*, кн. 1, 103–113.
- Дубровский, Д. 1983 (2001). *Проблема Идеального*. Москва: МГУ.
- Лейбниц, Г. 1982. *Соч. Т. 1*. Монадология. Москва: Мысль.
- Маринов, Г. К. 2016. Интелигентният дизайн и съвременната еволюционна биология. // *Философски алтернативи*, кн. 2, 99–127.
- Маринов, Г. К. 2018. Интелигентният дизайн и историческите корени на нашествието на псевдонауката. // *Философски алтернативи*, кн. 1, 46–77.
- Орлов, В. 1966. *Психофизиологическая проблема*. Пермь: Гос.у-т.
- Пенов, Ст. 1996. *Философия на духа: Душа-тяло-Бог и свят*. София: ИК Гуторанов&син.
- Пенов, Ст. 2000. (Съст., съавт. с Ив. Слаников.) *Философия на религията*. София: Орион.
- Пенов, Ст. 2015. *Диалектическият Логос на религията: Религиозната философия на абрахаимичните религии*. София: ИК Пропелер.
- Пенов, Ст. 2017. Сътворяване и/или еволюция. Книга „Берешит“ и философията като диалектическа логика и процесуална метафизика. // *Традиционни религиозни светогледи и ценностите на XXI в.* София: Пропелер.
- Платон. 1982. *Т. 2. Федон. Пирът*. Федър. София: Наука и изкуство.
- Платон. 1990. *Т.4. Парменид. Тимей*. София: Наука и изкуство.
- Слаников, Ив. 2005. *Религията и науката като подстъпи към света и човека*. София: Орион.
- Стефанов, А. 2008. *Философия на времето*. София: Парадигма.
- Фролов И. 1973. *Философия и современная биология*. Москва: ИПЛ.
- Хокинг Ст. 1983. Кратка история на времето от Големия взрив до черните дупки. София: Наука и изкуство.
- Шеррингтон, Ч. 1969. *Интегративная деятельность нервной системы*. Ленинградский ГУ.
- (תולדות לישראל ; ירושלים ; 5752). *יא להזהרי*
- Eccles, J. 1977. *The Understanding of the Brain*. N.Y: University Press.
- Edington, A. 1928. *The Nature of Physical World*. N.Y: University Press.
- Gilson, E. 1984. *From Aristotle to Darwin and back Again. A Journey in final Causality, Species and Evolution*. London.
- Hegel, G.W.Fr., 1916-1929, 1940, *System der Philosophie*. Samtliche Werke. Stuttgart, Vol. 1, 2, 3. Glockner.
- Hill, W. 1989. The Doctrine of God after Vatican II. // *The Thomist*, Vol. 53.
- McGeer, Eccles, J. 1987. *The Molecular Neurobiology of the Mamalian Brain*. N.Y. Plenum press.
- Munitz, M. 1965. *The Mystery of Existence*. NY: RKP.
- Miln, E. 1952. *A Modern Cosmology and Christian Idea of God*. Oxford: University press.
- Penelhum, T. 1980. *Survival and Disembodied Existence*. NY: L. Henley. Routledge & Keagan.
- Popper, Eccles. 1977. *The Self and It's Brain*. Berlin-London-NY: University Press.
- St. Thomas Aquinas. 1989. *Summa Theologiae*. Ed. By McDermot. Westminster.
- Whitehead, A. N. 1926. *Religion in the Making*. NY: University Press.
- Whitehead, A. N. 1955. *Adventure of Ideas*. NY: University Press.
- Whitehead, A. N. 1958. *The Function of Reason*. Boston: University press.